

Az útépitési szerződések egységesítésének első dokumentuma

Dr. Szabó József¹ – Dr. Schváb János² – Tombor Sándor³

Holland–magyar együttműködés keretében a Magyar Útügyi Társaság irányításával május végén elkészült az Útépitési Szerződések Egységes Műszaki Feltételei (USZEF®)⁴ első alapkötete. A cikk a munka előkészületeit és a kötet kidolgozásának menetét ismerteti.

A munka előzményei

Az útügyi műszaki előírások mellett a Magyar Útügyi Társaság régi törekvése az útépitési szerződésekre vonatkozó szabályozás elkészítése. 2000-ben egy miniszeri szintű megállapodás után a társaság bizottságot küldött a holland RAW szerződési szabványok tanulmányozására. A bizottság zárójelentésében⁵ javaslatot tett a további lépések megtételére. A CROW⁶ és a MAÚT közötti tárgyalások eredményeképpen 2004-ben határozott a társaság az első érdemi, gyakorlati lépés megtételéről. Az első előkészítő vezetői megbeszélésre 2004 márciusában került sor. Akkor született a döntés, hogy a német és a holland rendszer közül az utóbbit terjesztik a MAÚT elnöksége elé. A döntés után, a szerződések megkötéséhez projektterv készült, ez alapján kezdődött meg a munka 2004 júniusában.

Szervezeti keretek

A Magyar Útügyi Társaság négy, az útügyben érdekelt szervezettel⁷ szerződött a munka elvégzésére, majd kialakította a munkarendet és a szervezeti hátteret. A támogatók által delegált vezetői tanács⁸ volt a munka felügyeletére hivatott testület, az operatív munkát a MAÚT ügyvezetése és személyzete látta el. A munka gyakorlati megvalósítására a Széchenyi István Egyetem, a PMS 2000 Kft. és az LRG Kft. alakított eseti szövetséget, együttesen megszervezve a kidolgozáshoz szükséges alkalmas szakemberek részvételét. Az elkészült munkaanyagokat a szakértők széles köre véleményezte. Munkájukat a projekt vezetője hangolta össze, állandóan kapcsolatot tartva a MAÚT vezetőivel és az irányító tanács szakértőivel.

¹ Okleveles építőmérnök, docens, Széchenyi István Egyetem

² Okleveles építőmérnök, szakmérnök, a Magyar Útügyi Társaság ügyvezetője

³ Okleveles építőmérnök, a Magyar Útügyi Társaság elnöke

⁴ A Magyar Útügyi Társaság a nevet és az emblémát védelem alá helyezte

⁵ MAÚT RAW Munkabizottság: RAW magyarországi rendszer. Megvalósítási lehetőségek, 2001. szept. 17.

⁶ Közlekedési, Infrastrukturális és Közterületi Műszaki Szövetség (CROW), a MAÚT holland partnere

⁷ Állami Autópálya Kezelő Rt., Állami Közúti Műszaki és Információs Közhasznú Társaság, Nemzeti Autópálya Rt. és Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság

⁸ A tanács tagjai: Daróczi István, Goszleth Tibor, Pálfay Antal, Schulz Margit, dr. Schváb János, dr. Szabó József, Szabó Zoltán, Tombor Sándor, Tompos Attila. Szakértők: Deicsics László, dr. Petőcz Mária, dr. Pintér István, Rétháti András

A holland rendszer elemei

A RAW-rendszer szerződési standard. Alkalmas a szerződések szabványos formátumú elkészítésének támogatására a szerződéskötés minden fázisában: a tervezéshez a műszaki tartalom szabványos rögzítésére, a tenderkiírásokkor a műszaki követelmények megadására, a megrendelő és a vállalkozó teljes körű kiszolgálására, valamint a megkötött szerződések alapján a munka lebonyolítására.

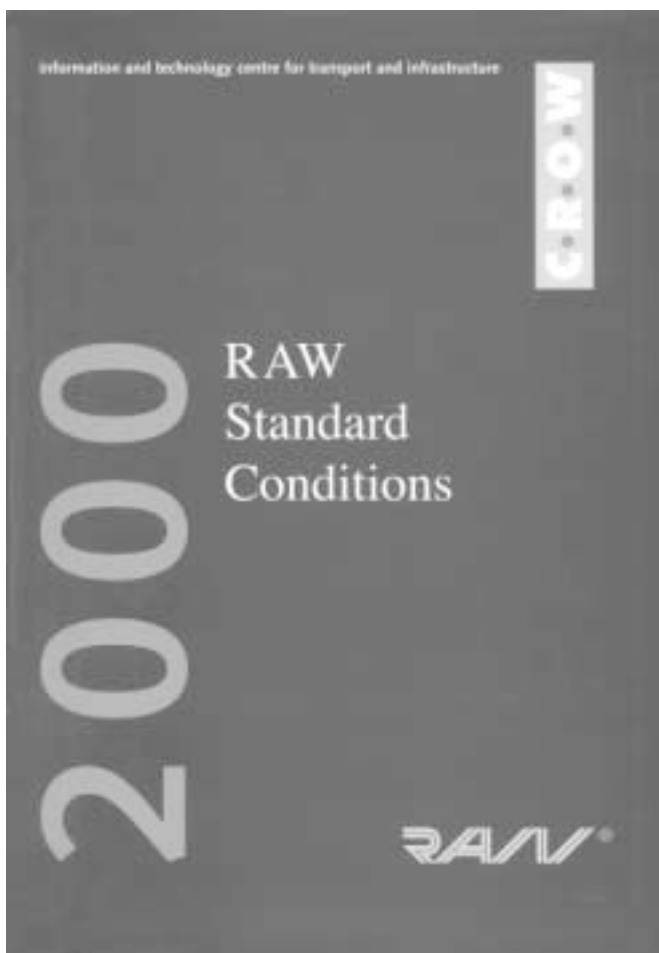
A jogtulajdonos a holland útügyi társaság, a CROW. Ez a szervezet gondoskodik a tartalom fejlesztéséről. A felhasználásra a CROW ad engedélyt, gondoskodik az oktatásról és a piaci tapasztalatok feldolgozásáról. A szolgáltatásokat magánvállalkozások, jellemzően informatikai-üzleti tanácsadók végzik. A fenntartást a piaci szereplőktől befolyt díjak fedezik, a tanácsadók évente licenclíjat, a megrendelők pedig a projektek összegével arányos hozzájárulást fizetnek Hollandiában.

Az RAW⁹-rendszer első, ideiglenes változata Hollandiában 1979-ben jelent meg. A nyolcvanas évek elejétől a rendszer állandóan bővül, ötévente új kiadás készül, a felülvizsgálatokat két évente végzik el, pótköteteket kiadva. Működtetésére a CROW szervezet külön állandó személyzetet és széles kört képviselő szakmai grémiumot tart fenn. A szervezeti rendszer egyesíti az állami, a magánvállalkozási és az egyesületi-szakmai szférát. Az üzleti-szolgáltatási kapcsolatok precízen kidolgozottak, a rendszer használata automatikusan megteremti a pénzügyi feltételeket a fenntartáshoz és az állandó fejlesztéshez.

A holland rendszer angol nyelvű változata (1. ábra) elektronikus és nyomtatott formában is rendelkezésünkre állt. Az anyag mintegy ezerhatszáz oldal. Felépítése a következő:

- Általános rész: a szerződések útügyi sajátosságait tartalmazó általános feltételek gyűjteménye, amely nem tartalmazza az építőiparban általában használatos feltételeket, mert ezeket Hollandiában külön építőipari feltételrendszer foglalja össze. Az utóbbi is rendelkezésre állt, mert a holland leírás ezt függelékként közli.
- Vizsgálatok: sajátos megoldás, hogy a holland rendszer külön fejezetben tartalmazza a vizsgálatokat. Vagyis, később a szövegben a vizsgált jellemző, például bitumentartalom mellett zárójelben mindig megjelenik a vizsgálatra vonatkozó hivatkozás, ez a vizsgálat fejezetben szereplő sorszám.
- Munkanemi fejezetek: a munkanemek a holland anyagban az eredeti számozás szerint a következők:

⁹ RAW (Rationalisatie Automatisering Wegenbow) Standard Conditions. Information and Technology Centre for Transport and Infrastructure, 2000

1. ábra: A RAW-rendszer könyve

- 11. fejezet. Bontási munkák
- 17. fejezet. Szennyezett talaj és víz ártalmatlanítása
- 21. fejezet. Víztelenítési üzem
- 22. fejezet. Földmunkák
- 23. fejezet. Vízelvezetés
- 24. fejezet. Árokásás és árok nélküli technológiák
- 25. fejezet. Csővezetékek
- 26. fejezet. Kábelfektetés
- 28. fejezet. Burkolatalapok
- 30. fejezet. Útburkolatok I. rész
- 31. fejezet. Útburkolatok II. rész
- 32. fejezet. Közúti jelzések
- 33. fejezet. Közúti visszatartó rendszerek
- 36. fejezet. Zajvédő művek
- 38. fejezet. Vasúti és villamos pályák
- 41. fejezet. Alapozás
- 42. fejezet. Betonszerkezetek
- 43. fejezet. Acélszerkezetek
- 47. fejezet. Kisműtárgyak és szivattyú állomások
- 51. fejezet. Növényültetés
- 52. fejezet. Partfalak és védművek
- 53. fejezet. Kikötők
- 56. fejezet. Felületvédelem
- 61. fejezet. Általános munkák
- 62. fejezet. Építési forgalomszabályozás

A munkanemi fejezetek alfejezetekre osztottak, egy-egy alfejezet egy technológiát, szerkezetfajtát tárgyal (például az Útburkolatok II. fejezet aszfalt, beton, kő alfejezetet tartalmaz), az alfejezeteket három számjegy jelöli. Az alfejezetek állandó struktú-

rát követnek, a következő tagolást állandóan és következetesen ismételve:

- xx.x1 Meghatározások
- xx.x2 Követelmények és előírások
- xx.x3 Információs szolgáltatás
- xx.x4 Kockázatok és garanciák
- xx.x5 Egyéb kötelezettségek
- xx.x6 Építőanyagok
- xx.x7 Mérés és elszámolás

A felsorolt elemek alkotják a könyvet, de az elektronikus változatban utalások, leírások találhatóak a rendszer többi elemére is. Az elektronikus anyag tartalmaz egy tételsort, amellyel el lehet végezni a munkák kiírását, valamint egy rendszerleírást, amellyel elkészíthető a költségvetés.

A könyvben és az elektronikus változatban a kiírás és költségvetés-készítési részek egyelőre csak leírások (lista és útmutató), vagyis nem működőképesek. A kalkulációs rendszer működését, valamint az ezzel kapcsolatos szervezeti és üzleti megoldásokat ezert a helyszínen, Hollandiában tanulmányoztuk. Tapasztalatainkról jelentést készítettünk a vezetői tanácsnak a munkát lezáró értekezletre, sőt elsődleges javaslatokat is tettünk, de úgy gondoljuk, ezekről a magyar rendszer kialakításának későbbi fázisában, külön cikkben érdemes beszámolni.

Kutatás, a magyar változat kialakításának elvi megoldása

A rendszer tanulmányozása alapján kialakítottuk a feladat elvégzésének elvi megoldását. A holland kötet tartalmát összehasonlítottuk a rendelkezésre álló magyar szabályozási anyagokkal. Szabadon felhasználhatónak, átvehetőnek, átalakíthatónak minősítettük a MAÚT által kiadott és gondozott műszaki előírásokat. A jogsértésektől való tartózkodás miatt a magyar és a nemzetközi szabványokat hivatkozásokkal csatolhatónak ítéltük. Ez az alapvető döntés a tartalom kialakítását el is döntötte, mivel csak hivatkozásokból összeállított szerződési feltételeket nem kívántunk készíteni, így le kellett mondanunk a tartalom egy részéről.

A kialakított tartalmú anyagot alapkötetnek¹⁰ neveztük el (2. ábra); a következő fejezeteket és alfejezeteket tartalmazza az eredeti számozás megtartásával:

- Előszó
- Bevezetés
- Tartalom
- 01 Általános feltételek
- 02 Vizsgálatok
- 11 Bontási munkák
- 22 Földmunkák
- 23 Vízelvezetés
- 28 Burkolatalapok

¹⁰ Ütügyi Szerződések Egységes Műszaki Feltételei, USZEF. Első magyar változat. Magyar Ütügyi Társaság, Budapest, 2005. Az ütügyi szerződések egységes feltételeinek első magyar változata a Magyar Ütügyi Társaság engedélyével szerződési útmutatóként használható fel. Július közepétől beszerezhető a társaságnál

2. ábra: Az USZEF első magyar változata

30	Útburkolatok I.
31	Útburkolatok II.
32	Forgalmi jelzések
33	Közúti visszatartó rendszerek
36	Közúti zajárnyékoló falak
38	Vasúti átjárók
61	Általános munkák
62	Építési forgalomszabályozás
J1	Tételjegyzék
J2	A hivatkozott és felhasznált szabványok, előírások jegyzéke
J3	Ábra- és táblázatjegyzék

Az általános feltételeket ismertető 01 fejezet tartalmát a holland szerződési szabvány, a holland általános építőipari feltételek és a magyar szerződések gyakorlati tartalma alapján állítottuk össze. A fejezet anyagát ideiglenesnek tekintjük, külön bizottságot kell felállítani egy jó szabályozás megalkotására.

A holland rendszer szerkezetét következetesen átveve – kísérletet tettünk a magyar előírások feldolgozására, a műszaki előírások szövegét mozaikszerűen széttörve és a holland séma szerint rendezve. A magyar szövegek elhelyezése után a holland szöveget vizsgáltuk át, elsősorban ott, ahol a magyar szövegek átvétele után hiányok voltak. A holland szöveg átvételére csak ott került sor, ahol a tartalom kiegészítette a magyart, nem keletkezett ellentmondás. A szerkezet tartalmi kitöltésére a következő elemeket használtuk (a felsorolás egyben sorrendet is jelöl):

- a magyar műszaki előírások közvetítik a technikai-technológiai tartalmat, ez az elsődleges forrás

- a holland rendszer tartalmi elemei, amennyiben a többivel összeilleszthetők, ez a második figyelembe vehető forrás;
- a magyar szerződéses gyakorlatból átvett kiegészítő elemek akkor, ha ezekre szükség van, összeegyeztethetők a holland rendszer szerkezetével, és kiegészítik a magyar műszaki előírások tartalmát.

Az alapkötet szerkesztése

A holland rendszer szerkezetének megfelelően elkészítettük a magyar alapkötet vázát. A műszaki előírások tanulmányozása után le kellett mondanunk azokról a fejezetekről, amelyekre vonatkozóan nincs magyar útügyi műszaki előírás. Volt néhány fejezet, amely Magyarországon nem fontos, például a szennyezett víz, a sómentesítés, a kikötők, partfalak. Néhány fejezet és alfejezet viszont Magyarországon létező technológiákat tartalmazva többletként jelenik meg, például a hígított bitumenes burkolatok. Találtunk azonos nevű, de eltérő tartalmú leírásokat is: a remix a holland könyvben felületi bevonatot, Magyarországon pedig inkább burkolatalapot jelent.

A holland szerkezet és tartalom, valamint a magyar előírások együtt nagyon jól alkalmazhatónak bizonyultak, még ott is, ahol a technológia eltér egymástól vagy hiányzik a holland könyvben.

A kialakított vázhoz kerestük a magyar útügyi műszaki előírásokban a megfelelő tartalmat. A kijelölt részeket beillesztettük, a műszaki előírások egy erre a célra készült speciális másolatában jelöltük az átvételeket. A hiányzó tartalmi elemekre vonatkozóan a holland könyvet vizsgáltuk meg, átvettük azokat az elemeket, amelyek nem okoznak ellentmondást, illeszkednek a tartalomhoz. A szerkesztés során a műszaki előírások tartalmát pontosan vettük át, lényegi módosítások nélkül, csak a nyilvánvaló hibákat javítva, egyes ellentmondásos vagy elavult elemeket elhagyva.

Az elkészült fejezeteket vagy alfejezeteket ütemesen, előre megadott terv alapján bocsátottuk bírálatra. A bírálati változatokon külön jelöltük a forrásokat, illetve mellékeljük a műszaki előírásoknak azt a másolatát, amelyen az átvételeket jelöltük.

Minden fejezetre kaptunk bírálatokat, a fontosabb technológiai fejezeteket többen is átvizsgálták. Azokat a részeket, ahol bírálóink pontosítást, hibák javítását kérték, megváltoztattuk. Számos javaslatot kaptunk egyes részek nagyobb arányú módosítására, új, sem a holland, sem a magyar anyagokban nem szereplő elemek beillesztésére. A munka keretében új szabályozási elemek alkotására nem vállalkozhattunk, ezért ezeket a javaslatokat pontosan dokumentáltuk, de nem követtük. Új szabályok kialakítására csak a Magyar Útügyi Társaság eljárásrendje szerint kerülhet sor. Számos, a műszaki előírások tartalmára vonatkozó közvetett bírálat is érkezett, elsősorban a régi műszaki előírásokat érte kritika. Ezeket a pontokat is dokumentáltuk, de a műszaki előírások tartalmának megváltoztatására nem vállalkozhattunk. A szabványok változása miatt több fő technológia lényeges átalakítás előtt áll. A MAÚT bizottságai már dolgoznak a kő-

anyagokra, az aszfaltanyagokra vonatkozó műszaki előírások átdolgozásán. Több bíráló felhívta erre a figyelmet, de az egységes érvényességi időpont betartása érdekében készülő anyagokat nem vettünk át. A dokumentáció alapján viszont a változtatás az új műszaki előírások érvénybe léptetése után elvégezhető. A javítások átvezetése után a fejezeteket ismét szállítottuk és a vezetői tanács elé terjesztettük.

A munkanemi fejezetek elkészítése után dolgoztuk fel a vizsgálatokat, folyamatosan bővítve a 02 fejezet tartalmát. A vizsgálatoknál a holland rendszer eljárását követtük: azokat a vizsgálatokat, amelyeket magyar vagy nemzetközi szabvány ír le, mi is csak hivatkozással láttuk el, a műszaki előírásokban szabályozott vizsgálatoknál a vizsgálati módszer leírása is szerepel. Itt lehetőség szerint szintén a holland könyv szerkezetét a követtük, a rovatok: eszközök, eljárás, számítás.

Az alapkötetet tételjegyzék egészíti ki, amelyet az UKIG és a Nemzeti Autópálya Rt. bocsátott rendelkezésünkre¹¹, ezeket e szervezeteknek az engedélyével csatoltuk. A rendszer tételjegyzékének összeállítása függ a holland és a magyar fél által kialakított további együttműködéstől, illetve ezzel kapcsolatban még számos fontos döntést kell hozni, ki kell alakítani a magyar üzleti-szolgáltatási modellt, ezért a csatolt jegyzék ideiglenes függeléknek tekintendő.

A munka eredményei

Az alapkötet szállítására vonatkozó határidő 2005. május 31-én járt le, ekkor adtuk át az elkészült anyagot. A nyomtatott változat és annak elektronikus formátumú állománya mellett önálló munkarész volt egy elektronikus, intelligens könyv is, amely tartalmát tekintve megegyezik a nyomtatott változattal, de jól használható az anyag áttekintésére, keresésre, alkalmas interneten való közzétételre.

A munka hatalmas terjedelme és a bonyolult szervezeti kapcsolatok miatt külön adminisztratív rendet alakítottunk ki. A projekt vezetője minden hónap utolsó napján írásos jelentésben számolt be az elvégzett munkáról, a következő hónapra vonatkozó tervekről, beszámolt a nehézségekről, a konzultációs igényekről. Összesen kilenc jelentés készült, mindegyikhez mellékeltek az elkészült anyagokat, ezekből a melléletekből utólag is követhető a munka menete.

Tapasztalatok és javaslatok

A műszaki előírások tanulmányozása során szerzett tapasztalatok fontosak lehetnek, ezért külön összefoglaljuk azokat.

Az alapkötet tartalma a május 2-i időponthoz kötött. A műszaki előírásoknak ebben az időpontban érvényes állapotát rögzíti. Ebből az következik, hogy a műszaki előírásokban hivatkozott szabványok egy részét már visszavonták, többségüknek nincs is azonos című, tartalmú utóda, egy részüknek viszont van, ezek

az utódok jellemzően honosított, fordított vagy fordítás nélkül, angol nyelven átvett és érvénybe helyezett európai vagy nemzetközi szabványok. Előfordulnak olyan szabványhivatkozások is, amelyek hibásak vagy nagyon régi, elavultnak tekinthető szabványra utalnak. Vélhetően a legrégebbi szabvány az MSZ 37, ez a keramitkő termékszabványa. A szabványok státusáról pontos dokumentációt állítottunk össze, ez alapján a helyesbítések könnyen elvégezhetőek.

A műszaki előírások állománya vegyes. A régebben általánosan alkalmazott technológiákra a volt MSZ 07 sorozatú szabványok vonatkoznak, persze már MAÚT-előírások jelzőszámait viselve. Ilyen az aszfaltmaka-dám, a kőburkolatok stb.

A magyar szabványok változása miatt számos esetben a műszaki előírások tartalmát is módosítani kell a közeljövőben. Ez nagy változásokat fog okozni, számos termékszabvány, vizsgálati szabvány átdolgozása van folyamatban (kőanyagok, aszfalt, beton stb.).

A műszaki előírások között vannak termékszabványok, csak a tervezést szabályozók, valamint technológiai szabványok is. Ezek a témakörök helyenként egy, más esetekben több műszaki előírásban vannak elhelyezve.

A teljes gyűjteményt áttekintve, és a tárgy, az építési szerződésekben való rögzítés szempontjából vizsgálva az előírások tartalmát, a következő megállapításokat tehetjük:

- a tervezési előírások teljeseek, minden fontos elem általában szabályozott,
- az alapanyagok leírása sok esetben még túlzott is,
- a felhasznált termékek leírása nagyon esetleges,
- az építési előírások hiányosak, különösen hiányzik a földmunka leírása és a követelmények,
- az elszámolásra, mérésekre vonatkozó részek hiányosak és nem konzekvensek,
- a nem előírt minőségre vonatkozó levonási szabályok nem egységesek, helyenként hibásnak is tűnnek, valamint még a régi technológiáknál a múltban alkalmazott első-, másod-, és harmadosztályú szisztémát követik.

Nem volt feladatunk a műszaki előírások bírálata, ezért csak a szerződési előírások szempontjainak megfelelő javaslatokkal élünk, bár a javaslatoknak mindenképpen vannak olyan elemei is, amelyek a műszaki szabályozási gyakorlat megváltoztatását igénylik.

1. Az alapvető kérdés természetesen az, hogy a szerződési előírások érvényessége és piaci elterjedtsége hogyan alakul. Ha feltételezzük, hogy a műszaki előírásokhoz hasonlóan a szerződési előírások is kötelezők lesznek az országos közutak építésekor, más területeken pedig nem, de a szakmai közönség mégis széleskörűen alkalmazza, akkor a kétféle, de egy helyről származó előírások összhangja többféleképpen is megoldható.

Általános javaslatunk a következő:

Minden elemnél rendszerszerűen el kell dönteni, hogy a műszaki vagy a szerződési szabályozás körébe tartozik-e elsősorban. Például: az elkészült

¹¹ Utak korszerűsítési és fenntartási munkáinak tételrendje. Összesített tételjegyzék. Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság, Budapest, 2002

szerkezetre vonatkozó követelmények, a laboratóriumi vizsgálatok, a keverékek összetétele, a felhasznált anyagok követelményei a műszaki; azonban a származási igazolások és más információszolgáltatási kérdések, a levonások egységes szabályai, az elszámolás részletszabályai, a szerződő felek jogaival és kötelezettségeivel kapcsolatos rész-szabályok a szerződési témakörbe tartoznak. A döntéskor világossá válik az is, hogy az adott kérdéssel a műszaki vagy a szerződési bizottság foglalkozik-e, feltételezve, hogy a szerződési előírások gondozását külön erre a célra kialakított, rendszeresen működő bizottság végzi.

Ha az az álláspont érvényesül, hogy a műszaki előírások a maihoz hasonló komplexitással készüljenek, akkor a szerződési előírásokból lehet átvenni a szövegrészeket, így a mai előírásoknál egységesebb kollekciónak alakulna ki. De a komplexitás elérhető úgy is, ha a szerződési előírások elemeit csak hivatkozással emelnék be a műszaki előírásokba. Természetesen köztes megoldás is választható, a fontosnak ítélt részek átvételével, a többi rész hivatkozásával.

A műszaki előírások elvben lehetnek a maiakhoz képest hiányosak is, vagyis le lehet mondani az előbb említett komplexitásról. A tartalom elvileg azonos maradhat, ha egy általános hivatkozással integrálják a szerződési előírásokat.

A szerződési előírások tartalmát a holland mintának megfelelően javasoljuk továbbfejleszteni. Ez azt jelenti, hogy a kifejezetten technológiai kérdésekben pontos szövegátvételek szükségesek, a műszaki szabályok egy része pedig elhagyható.

2. A szerződési előírásoknál fontos az egységesség, minden lehetséges módot meg kell keresni ennek eléréséhez. A szerződési előírások egységessé tétele szempontjából nagyon fontos a műszaki előírásokban különféle módokon szabályozott kérdések egységes szabályozása. Tettünk már az alapötletben, a holland minta alapján erre kísérleteket, például a származási igazolásoknál, egyes elszámolási, helyszíni mérési eljárásoknál, információszolgáltatási kérdésekben, de a szerkesztésnél még azt az alapvető szempontot követtük, hogy a lehető legnagyobb mértékben támaszkodjunk a meglévő műszaki előírásokra.

A tiszta és egyértelmű szerződési feltételek igénylik a különféle időpontban és stílusban készült műszaki előírásokban található, nem kellően tisztázott kérdések egységes újraszabályozását. A műszaki előírások gyakran említenek építési dokumentumokat (az alkalmazott technológia bemutatása, keverési napló, építési ütemterv, beépítési terv stb.), de pontos meghatározások nélkül. Nyilvánvaló, hogy a példaként felsorolt elemek pontos, szerződési feltételként való meghatározása a szerződési előírások körébe tartozhat.

3. Általánosságban tisztázandó a felhasznált anyagok és termékek kérdése, ez mindegyik szabályozási kört érinti, döntés kérdése, hogy inkább műszaki

vagy inkább szerződési kérdés. A javaslat céljára a következő kategóriákat állítottuk fel:

- Közvetlenül felhasznált alapanyagok, például a talaj, valamint a homok és a kavics akkor, ha nem keverékbe kerül. A tervező ebben az anyagkörben általában nem tud szabatos, végleges előírást adni a felhasználható anyagokról, csak a jellemzőit tudja előírni, tételes leírással vagy szabványra, műszaki előírásra hivatkozva. A műszaki előírások megadják azokat a vizsgálatokat, amelyek alapján ezek a helyi vagy bányákból származó anyagok beépíthetők. A dokumentáció itt kettős: igazolni kell az alapanyag alkalmasságát, illetve dokumentálni kell, hogy a beépített anyag valóban az alkalmasnak minősített anyag volt, ezt azonosításnak nevezik.
- Közvetlenül felhasználható termékek, az előző kategóriával ellentétben ezek gyártmányok, amelyek a műszaki előírásokban meghatározott módon építhetők be vagy szerelhetők fel. Ide tartozik számos dolog, a beton járdalaptól az elektromos jelzőberendezések elemeiig. A terv az ilyen anyagokat mindig le tudja írni, bár ennek is többféle módja van: a méret megadásától (például 40x40x6 cm méretű árokburkoló lap) egészen a gyártmány precíz, mindenre, a gyártó nevére, a pontos jellemzőkre és a használatra-beépítésre vonatkozó leírásokig vagy hivatkozásokig. Fontos jellemzőjük, hogy üzemben készülnek, és általában termék-szabványok szerint. A gyártmányoknál a gyártó által kiadott minőségi bizonylatok rendelkezésre állnak, illetve megkövetelhetők, vagyis a vállalkozó az átvételkor rendelkezhet velük. A vállalkozó feladata általában az azonosítás, vagyis annak ellenőrzése és bizonyítása, hogy a gyártmány azonos a bizonylatokban feltüntetettel. Kétség esetén lehetőség van vizsgálatok elvégzésére is.
- Keverékben felhasznált alapanyagok, például a homok, a homokos kavicsok. A keverék készítése előtt a dokumentálás módja hasonló, mint a közvetlenül felhasználható alapanyagoké. Fontos ezekben az anyagoknál a beépítés helyének vagy a beépítés időpontjának a dokumentálása, mert a keverék elkészítése vagy beépítése után az eredeti alapanyag-jellemzők nem mindig vizsgálhatók.
- Keverékben felhasznált termékek, például a cement, a bitumen, a mészkőliszt. Üzemi előállításiuk. A keverék készítése előtt a dokumentálás módja hasonló, mint a közvetlenül felhasználható alapanyagoké. Itt is fontos a beépítés helyének vagy időpontjának a dokumentálása, mert a keverék elkészítése vagy beépítése után az eredeti alapanyag-jellemzők nem mindig vizsgálhatók.
- Keverékek. A vállalkozó vagy szállítója, alvállalkozója által előállítva, például a beton, az aszfalt. A terv szabványok és műszaki előírások szerint adja meg a szerkezet, esetleg a keverék minőségét. A keverékeknél felhasznált anyagok dokumentációját már vázoltuk. A vállalkozó az esetek egy részében laboratóriumi vizsgálatok eredményére támaszkodva határozza meg a keverék véglegesen tervezett összetételét (keverékterve-

zés, első típusvizsgálat), ezt a keveréktervet jóváhagyatja a megrendelővel, elkészíti a keverés technológiai utasítását, az azonosítás érdekében pedig keverési naplót vezet, egyes esetekben beépítési terv és beépítési napló is szükséges. A keverék-előállítás közben előre bejelentett és ellenőrizhető minőség-ellenőrzési rendszert kell fenntartania. A beépített keverék minőségét a vállalkozónak kell bizonyítania. Ha a keveréket a vállalkozó szállítója vagy alvállalkozója állítja elő, akkor újabb lépcsőt kell beiktatni; a vállalkozó is ellenőrzi a szállító vagy az alvállalkozó által átadott keveréket, illetve a megrendelő számára ő igazolja a keverék minőségét. Hasonló a helyzet akkor, ha az alvállalkozó nem keveréket szállít, hanem be is építi azt, vagyis a vállalkozó kész szerkezetet vesz át, és azt adja tovább a megrendelőnek.

Az általános eljárásrendet bonyolítja még néhány dolog: a megrendelő ragaszkodhat az általa meghatározott anyag, gyártmány felhasználásához, sőt még a szállítót is megnevezheti; a vállalkozó is rendelkezhet saját technológiai eljárással vagy egyedi anyaggal, termékkel.

Javaslatunk tehát: az előző kategóriákhoz hasonló módon a szerkezetekhez szükséges alapanyagok és termékek egyértelmű csoportosítását, a velük kapcsolatos eljárásrend és a dokumentáció minél egységesebb meghatározását tartjuk szükségesnek.

4. Új szabályozási elem első változatáról van szó. A közvetlen feladat a szerződési szabályok ismertetése a döntéshozókkal, a felhasználókkal és a szakmai közvéleménnyel. A teljes rendszer csak több év további fejlesztőmunkájával lesz működőképes. Gondoskodni kell a fejlesztés finanszírozásáról, forrásokat, támogatókat kell keresni és megnyerni. Az USZEF alapkötet elkészítése után ezért a munka folytatására fejlesztési koncepciótervet készítettünk a Magyar Útügyi Társaságnak. A terv két fontos részből áll: az első rész a kialakítandó projektek leírását, a második pedig a bevezetés marketingtervét tartalmazza.

Végül is a következő fejlesztési irányok tűzhető ki, részben a már részletezettek szerint:

- A Magyar Útügyi Társaság szabályozási dokumentumai a munka eredményeként új elemmel bővülnek. Az új elem a műszaki szabályozásnak szinte minden területével kapcsolatban áll. A szerződések standard feltételeinek a bevezetése a két szabályozási terület, a műszaki és a szerződési előírások összhangjának a megteremtését igényli.
- A rendszer tartalma több irányban is fejleszhető. A munkanemi fejezetek köre bővíthető, illetve az elkészült fejezetek tartalma is pontosítható, bővíthető, fejleszhető.
- Fokozatosan át lehet venni a holland rendszer további elemeit. Ennek az a feltétele, hogy az érdekeltek együttműködéséhez kialakuljanak a szervezeti keretek. Meg kell teremteni a piaci visszajelzések fogadásának, dokumentálásának, a változási igények elbírálásának a szervezeti hátterét. A szolgáltatási-üzleti modell kialakítására a holland minta alkalmasnak látszik.
- A folyamatos, üzleti alapokra helyezett szolgáltatás megköveteli a szerződési útmutatók állandó fejlesztését és aktualizálását. Elsősorban a MAÚT előírásainak a változásait, de más szabályozási elemeket is rendszeresen át kell vezetni, illetve rendszeres időközönként új kiadással kell jelentkezni. (Hollandiában a tartalmi felülvizsgálatot két évente végzik el, új kiadások pedig öt évente készülnek.)

Az elkészült anyag részleteit, használatának módját javasoljuk a MAÚT honlapján elhelyezni. A szakmai nyilvánosság hozzájárulhat a továbbfejlesztéshez és a piaci igény felkeltéséhez. A holland szervezeti és szolgáltatási rendszer korántsem korlátozódik az útépitésre, hanem kiterjed a közlekedés, az infrastruktúra és a közterületekkel kapcsolatos más szerződésekre is. A rendszer építésénél gondolni lehet arra is, hogy a megszerzett tudás, valamint a szolgáltatások közben nyert tapasztalatok más területen is hasznosíthatók.

Summary

The first document of the standardized road construction contracts

The elaboration of the regulatory framework of standardized road construction contracts is an old-standing aim of the Hungarian Road Society (MAÚT). Based on the 7 years long fruitful cooperation with the CROW Information and Technology Centre for Transport and Infrastructure (the Netherlands), MAÚT completed at the end of May 2005 the first basic document of the framework titled "Uniform Technical Conditions of Road Contracts" (USZEF®). The system is based on the RAW® system, widely used and recognized in the Netherlands. It is suitable for supporting the elaboration of contracts in standardized format in all phases of road works: standardized description of technical contents of design works, technical specifications of road works tenders, full-scale assistance for both the Principal and the Contractor, and the management of completing the road works itself. As a result of this project, the regulatory document system of MAÚT will have a new element, which is linked practically to all professional sub-sectors of the technical regulatory system. In the next phase of the development the institutional background of receiving and documenting the user feedback, further of managing the amendment demands shall be established. The continuous, commercial type of service calls for the permanent development and updating of the elements of the system, including user manuals.